DZIEKANAT
Wydziału Historycznego UJ
wpłynęło 20.10.2022

Streszczenie pracy doktorskiej

Autor: Andrzej Malik

Tytuł: **Hutnicza „Solidarność". Działalność struktur podziemnych w Nowej Hucie (13 grudnia 1981 – 4 czerwca 1989)**

Promotor: prof. dr hab. Tomasz Gąsowski

Miejsce i data sporządzenia streszczenia: Kraków, 28 sierpnia 2022

Przedmiotem pracy było zbadanie i opisanie działalności struktur podziemnych NSZZ „Solidarność" w Kombinacie Metalurgicznym Huta im. Lenina i w krakowskiej dzielnicy Nowa Huta po wprowadzeniu stanu wojennego, aż do czasu wyborów kontraktowych. Kolejnym elementem badań był poziom inwigilacji i represje jakie Służba Bezpieczeństwa stosowała wobec działaczy i członków struktur konspiracyjnej „Solidarności" w Kombinacie HiL. Badania zostały przeprowadzone na podstawie materiałów archiwalnych wytworzonych przez struktury podziemne, a zgromadzonych przez jej działaczy, lub publikowanych w prasie drugiego obiegu. Kolejne materiały źródłowe przeanalizowane w pracy zostały wytworzone przez czynniki oficjalne ówczesnej władzy komunistycznej. Ważnym elementem były w tym przypadku materiały archiwalne wytworzone przez Służbę Bezpieczeństwa, a znajdujące się w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej oraz materiały Komitetu Fabrycznego PZPR w Hucie im. Lenina znajdujące się w Archiwum Narodowym w Krakowie. Materiał źródłowy uzupełniły materiały prasowe oficjalne i drugoobiegowe z badanego okresu oraz liczne relacje świadków wydarzeń zebrane przez autora.

W dotychczasowej literaturze brak jest jednolitej monografii poświęconej hutniczym strukturom podziemnej „Solidarności". Wiedza o ich istnieniu i działalności opierała się dotąd na artykułach autorów, którzy opisywali ich działalność na podstawie relacji działaczy, bądź materiałów Służby Bezpieczeństwa. Huta im. Lenina była w PRL jednym z największych przedsiębiorstw przemysłowych zatrudniającym ponad 38 tysięcy pracowników. W legalnym okresie działalności NSZZ „Solidarność" około 91 procent pracowników było członkami tego związku. Z kolei po wprowadzeniu stanu wojennego Nowa Huta, jako dzielnica była określana często „bastionem Solidarności". Autor dysertacji skupił się na odpowiedzi na pytanie, czy rzeczywiście struktury podziemnej „Solidarności" w Hucie im. Lenina były tak mocnym ogniwem zakonspirowanego związku? Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, podsumowania oraz aneksu w którym zamieszczone zostały dokumenty.

Uzupełnieniem pracy jest wykaz skrótów, jakie zostały wykorzystane w pracy. W badaniach zastosowano metodę analizy i syntezy.

W rozdziale pierwszym, podzielonym na pięć podrozdziałów, autor podjął próbę uzupełnienia rekonstrukcji przebiegu strajku okupacyjnego, jego pacyfikacji przez oddziały wojska i milicji, represji wobec robotników oraz sposobów ucieczki przywódców strajkowych. W kolejnych częściach rozdziału podjęto tematykę powstawania struktur konspiracyjnych NSZZ „Solidarność" regionalnej i krajowej oraz wpływu, jakie na ich kształtowanie wnieśli działacze wywodzący się z HiL, a także budowę struktur zakładowych i dzielnicowych. Omówione zostały przyczyny i sposób powołania Tajnej Komisji Robotniczej Hutników i Społecznego Funduszu Pomocy Pracowniczej, jak również opisany został fenomen środowiska, jakie powstało wokół ks. Kazimierza Jancarza wikariusza z parafii w Mistrzejowicach. W rozdziale drugim podzielonym na cztery części autor zbadał sposób powołania trzeciego filaru hutniczej „Solidarności", Duszpasterstwa Hutników i inicjatyw jakie ta struktura podejmowała. W kolejnej części opisano wydarzenia jakie miały miejsce w Kombinacie i dzielnicy, po zakończeniu stanu wojennego do końca 1984 r. W trzecim podrozdziale podjęto badania nad zaangażowaniem hutniczych działaczy w struktury regionalne i krajowe podziemnej „Solidarności". W ostatnim podrozdziale autor przeanalizował przedsięwzięcia i represje podejmowane przez Służbę Bezpieczeństwa wobec hutniczej „Solidarności". Trzeci rozdział podzielony został na trzy części, których przewodnimi wątkami były przyczyny, autorzy i konsekwencje publikacji „Tez programowych TKRH", powołanie jawnej KRH oraz próba rejestracji Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność" pracowników Kombinatu HiL. Przewodnim tematem rozdziału czwartego był strajk kwietniowo-majowy w Kombinacie HiL w 1988 r. W trzech podrozdziałach tej części rozprawy autor przeanalizował przyczyny wybuchu protestu, jego przebieg, pacyfikację i trwanie w strajku absencyjnym. W rozdziale piątym również podzielonym na trzy części autor podjął się opisania działalności Komitetu Organizacyjnego NSZZ „Solidarność" KM HiL, przebiegu II Walnego Zebrania Delegatów NSZZ „Solidarność" KM Nowa Huta oraz udziału hutniczych działaczy „Solidarności" w czerwcu 1989 r. w wyborach kontraktowych.

Andrzej Malik

DZIEKANAT
Wydziału Historycznego UJ
wpłynęło 28.10.2022

Summary of the doctoral thesis

Author: Andrzej Malik

Title: **Steelworkers' "Solidarity". The activity of underground structures in Nowa Huta (13th December 1981 – 4th June 1989)**

Supervisor: Prof. Tomasz Gąsowski Ph.D.

Place and date of the summary completion: 28th August 2022, Krakow

The objective of my doctoral thesis was to study the activity of the underground structures of NSZZ "Solidarity" in the Lenin Steelworks (i.e. HiL) and in the Krakow district Nowa Huta after the introduction of martial law, up until legislative elections. Another element of the research was to investigate the degree of surveillance and repressions that the SB (The Ministry of Public Security) exercised against the activists and the members of "Solidarity" conspiracy structures in the HiL. The research was conducted on the basis of archival materials produced by underground structures and collected by its activists; or published in the Polish underground press. Further references analysed in this work were produced by the officials active in the former communist government. Essential components, in this case, were archives manufactured by the SB, which are currently located in the Institute of National Remembrance; and records of the PZPR (Polish United Workers' Party) Factory Committee in the Lenin Steelworks that can be found at the National Archive in Krakow. These references were supplemented by official and underground press documents from the investigated period, as well as numerous accounts of witnesses of the events collected by the author.

In the current literature, there is no unitary monograph on the subject of the underground steelwork structures, "Solidarity". Until now, knowledge of their existence and activities was based on articles by authors who relied on reports of activists or the records of the SB. The Lenin Steelwork was one of the largest industrial enterprises in the PRL (Polish People's Republic), employing more than 38,000 workers. During the legal activity of NSZZ "Solidarity", approximately 91 per cent of the employees were members of the association. In turn, after the introduction of martial law, the district of Nowa Huta was often referred to as the "bastion of Solidarity". The author of the dissertation focused on answering the question whether the underground structures "Solidarity" in the HiL really played such an important role in the conspiracy association. The work consists of an introduction, five chapters, a summary, and an appendix in which the documents were placed. In addition, there is a list of

abbreviations that appeared in this work. The analysis and synthesis method was used in the study.

In the first chapter, divided into five sub-sections, the author attempts to complete the reconstruction of the occupation strike, its pacification by the military and militia units, repression of workers and escape methods of the strike leaders. In the following section of the chapter, the formation of the regional and national NSZZ "Solidarity" structures and the HiL activists' influence on its formation; as well as the construction of factory and district units, are discussed. Other explored topics are the reasons and the way of establishing the Secret Committee of Steelworkers (i.e.TKRH) along with the Social Fund for Workers; and the phenomenon of the society that emerged around the Fr. Kazimierz Jancarz, the vicar of the parish in Mistrzjowice. In the second chapter, divided into four parts, the author examined the methods of establishing the third pillar of steelworkers' "Solidarity", the steelworkers' Ministry and the initiatives that this structure took. The next part describes the events that took place in the industrial factories, Kombinat, and the district, between the lifting of martial law and the end of 1984. The third sub-section studies the involvement of steelwork activists in the regional and national structures of the underground "Solidarity". In the last sub-section, the author analyses the operations and repressions undertaken by the SB against the Steelworkers' "Solidarity". The third chapter was divided into three parts, the main topics of which were the causes, authors and consequences of the publication of the "Programme Theses of TKRH" (Polish: "Tezy programowe TKRH"), the establishment of an open KRH (The Committee of Steelworkers) and the attempt to register the founding committee of the NSZZ "Solidarity" of the HiL workers. The main theme of chapter four is the April-May strike at HiL in 1988. In three sub-sections of this part of the dissertation, the author analysed the reasons for the outbreak of the protest, its course, pacification and the perseverance in striking. In chapter five, which is also split into three parts, the author describes the activities of the Logistic Committee of the NSZZ "Solidarity" KM HiL, the second General Meeting of Delegates of the NSZZ "Solidarity" KM Nowa Huta and the participation of "Solidarity" steelwork activists in the legislative elections in June 1989.

Andrzej Mańk